

Kraj platí muzea, dotuje dobrovolníky, pečuje o rozvoj turistiky a pracuje pro stát

Lidé jsou na Vysočině spokojeni. I sem se promítá krajský rozpočet. Foto: archiv

Kraj je samosprávné území. To znamená, že má svoje zastupitelstvo, které občané kraje mezi se-

bou jednou za čtyři roky zvolí a to se pak o území kraje stará. Krajský rozpočet v rámci této péče o Vysočinu vynakládá peníze na provoz svých organizací, tedy na školy, muzea, sociální zařízení, údržbu silnic a podobně, dále například financuje rozvoj turistického ruchu, propagaci kraje, nebo pomoc dobrovolným neziskovým organizacím. Letos, po vstupu do Evropské unie, patří k velmi důležitým činnostem kraje pomoc při získávání evropských dotací pro všechny, kteří by je na Vysočině mohli potřebovat a samozřejmě také získávání takových peněz pro samotný kraj.

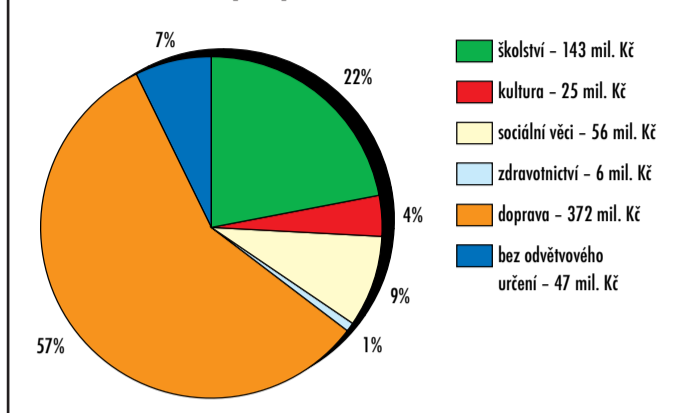
Jenže to není všechno. Kraj také vykonává některé státní pravomoci, které mu stát svěřil a za

kté mu platí. Například rozdělují státní dotace obcím, rozhoduje ve správních řízeních a slouží také jako odvolací orgán v případě, že občan není spokojen ve správním řízení na obci. Stát sice takové činnosti platí, ale ne veškeré náklady. Kraje tak vlastně činnost pro stát zčásti dotují ze svých vlastních příjmů. Podobně stát postupuje nejen v případě krajů, ale také obecních samospráv. Na první pohled je to nevýhodné, ale na druhé straně obecní a krajské samosprávy samy mohou rozhodovat o potřebném rozsahu činností pro jejich občany bez dirigování z centra. Celý systém je navíc výrazně levnější, než když tyto činnosti pro stát dělají jeho vlastní státní organizace.

Příspěvkové organizace kraje Vysočina

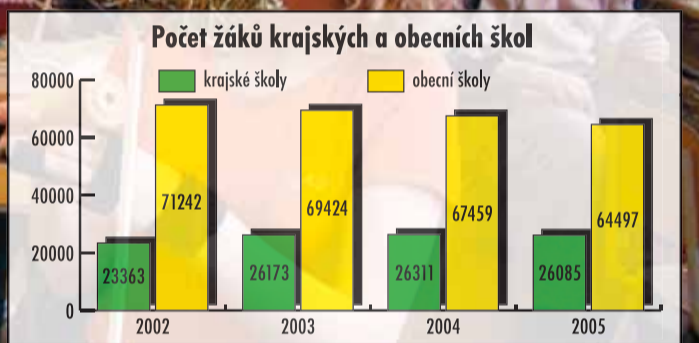
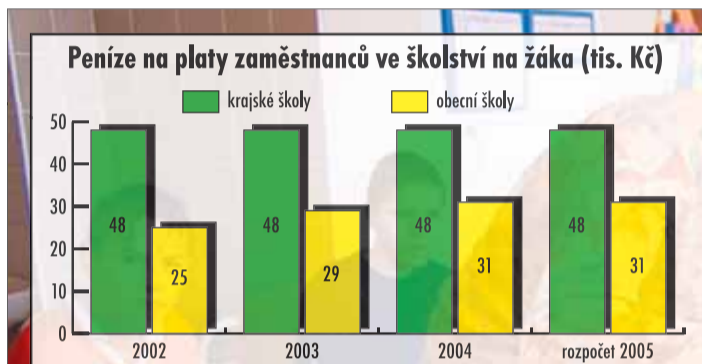
Kraj Vysočina zřizuje 172 příspěvkových organizací v pěti oblastech: školy a školská zařízení (122), zdravotnictví (12), sociální služby (23), kultura (10) a doprava (5). Těmto organizacím také poskytuje finanční prostředky. Určitou výjimkou jsou nemocnice, které mají největší příjmy od zdravotních pojištěnců za ošetřené pacienty a kraj jim tak pomáhá financovat jen investice, které jsou nad jejich možnosti. Je třeba si uvědomit, že zdravotní pojištění je povinné, je tedy rovněž druhem daně a systém financování zdravotnictví, včetně krajských

Plánované výdaje kapitoly Nemovitý majetek v rozpočtu kraje Vysočina v roce 2005

nemocnic, tedy nemůžou kraje příliš ovlivňovat. Navíc poslední dobou vzrůstají dluhy pojiště-

Školství: Platy pedagogů nerostou, protože o nich rozhoduje ministerstvo

Peníze na školství patří k nejbojovavším a nejviditelnějším třetím místům mezi obecními a krajskými samosprávami a státem. Navíc se svým způsobem tento spor dotýká téměř každého občana. Stát totiž převzal péči o základní školy na obce a péči o školy střední na kraje. Zároveň si ale nechal v rukou pravomoc přidělovat peníze na

mzdy pedagogům a určovat jejich výši. V praxi to znamená, že kvůli tomuto systému rostou ve školství reálné mzdy minimálně, na druhé straně však dochází k absurdnímu plýtvání veřejných prostředků.

Jedním z problémů totiž je, že stát sice zvedne tabulkové mzdy zaměstnanců ve školství, pro školy ale však pošle krajům stejné množ-

ství peněz. Ředitelé škol pak podle zákona sice musí zvýšit pevné složky mezd, ale protože nemají více peněz, musí snížit osobní ohodnocení. V důsledku toho se reálné mzdy nijak nezvýší, v mnohých případech dokonce klesnou.

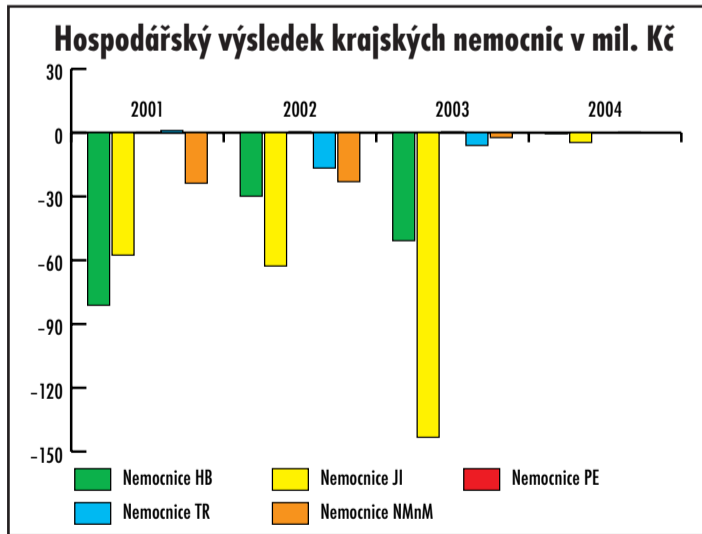
Pokud by ale peníze na platy učitelů byly přímo daňovým příjmem kraje, je jasné, že by se po-

hybovaly v závislosti na množství vybraných daní. A to je číslo, které se každým rokem mírně zvedá. Kraje by tak měly na platy ve školství vždy dostatek peněz a platy pedagogů by normálně rostly, bez dosavadních účetních triků. Taková situace je u všech dalších krajských organizací například v oblasti kultury nebo sociální péče.

Aktuálním problémem je pak rozsah sítě škol. Stát ještě před několika lety štedře dotoval výstavbu nových školních budov i přes to, že počty dětí stále klesají. Síť základních a středních škol pak předal obcím a krajům. Ty teď mají problém, protože mají školní budovy a učitele, ale nemají žáky. Musí proto dojít ke snížení počtu škol

a to se neobejde bez bolestivých zásahů do místních zvyklostí. Stát je ale v tomto případě z obliga, kyselá jablko musí sníst kraje a obce. Faktem ale je, že pokud je škol optimální počet a neplatí se všechny náklady v přebytečných budovách, mohlo by zůstat více peněz na ty opravdu potřebné a kvalita výuky se tak logicky zvýší.

Zdravotnictví: Kraj převzal krachující nemocnice, ale dokázal je zachránit

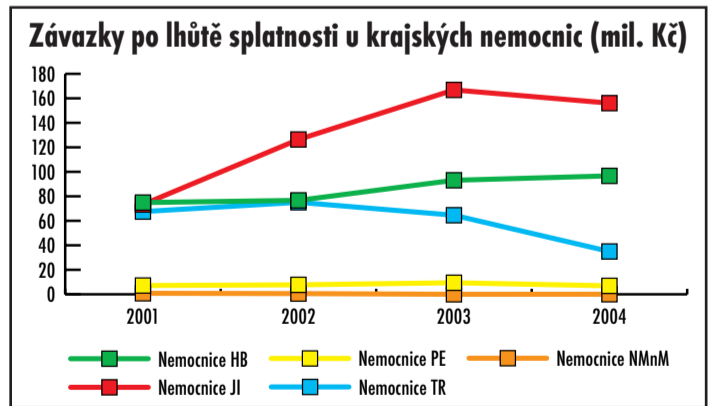
V roce 2003 dostaly kraje od státu největší danájský dar – nemocnice. Stát totiž ve zdravotnictví hospodařil tak špatně, že nemocnice měly doslova astronomické dluhy. Jen na Vysočině mělo pět okresních nemocnic dluhy ve výši přes šest set milionů, z toho nezaplacených faktur za téměř čtyři sta milionů korun. Dluhy navíc každý rok nezadržitelně narůstaly. Na konci roku 2003 sice stát krajům poskytl určitou kompenzaci, ale ta stačila na pokrytí sotva jedné třetiny dluhů. Stát se tak celého břemene, které sám způsobil, pokusil elegantně zbavit. O to absurdnější jsou opakované pokusy státu i nyní zasahovat do hospoda-

ření nemocnic, vždy v neprospěch jejich rozumného hospodaření.

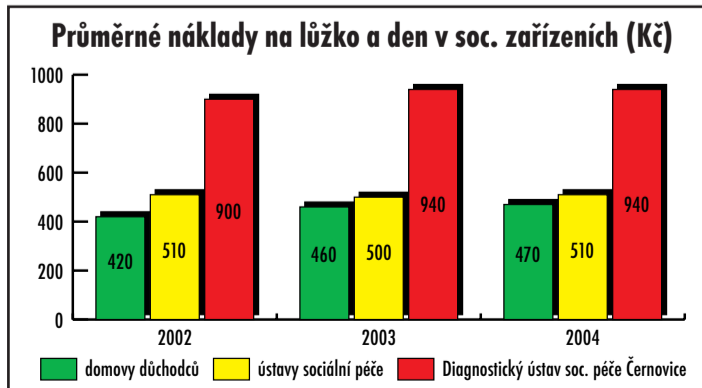
Je jasné, že kraj musel nejprve vyřešit problém dluhů. Grafy ukazu-

jují, že od roku 2003, kdy kraj nemocnice převzal, se tempo zadlužování prudce snížilo, v některých případech dokonce nemocnice

dosáhly vyrovnaných hospodářských výsledků, tedy neudělaly dluhy nové a začaly splácet ty staré. V praxi to znamená, že od dodavatelů dále dostávají léky, zdravotnický materiál, potraviny, elektřinu a teplo a svou pracovat tak, aby všechny svoje závazky postupně zaplatily. Pokud by totiž kraj ekonomickou katastrofu v nemocnicích nezastavil, nemocnice by zkrachovaly a zanikly, jako nemocnice v Plané u Mariánských lázní nebo v našem kraji například nemocnice v Počátkách. Krach a zánik nemocnic už dnes nehrozí. Všechny kraje přemýšlí, jak ze zachráněných nemocnic udělat normálně fungující organizace.

Sociální věci: Klientům ústavů všech typů se zvedá kvalita bydlení i života

Stejně jako se kraj na svém území stará o děti, o dospělé, umí se postarat i o seniory a handicapované. Zřizuje totiž velké množství domovů důchodců, ústavů sociální péče a podobných zařízení, na které z rozpočtu vynakládá velké peníze. Až do loňského roku kraj řešil všechny havárie a nutné opravy, které v takových ústavech zbyly po hospodaření státu. Už loni ale mohl říci, že sociální zařízení nejsou v zdevastovaných budovách a je čas začít jejich oby-

vatelům zpříjemňovat život. Proto se začalo s budováním nových pokojů tak, že klienti mohou bydlet na pokojích po dvou či třech a mají k dispozici veškerý další komfort. Grafy ukazují, že krajské dotace pro sociální zařízení postupně rostou a rychle rostou také výdaje na investice. To jsou totiž ty peníze, které umožňují zlepšit kvalitu bydlení pro obyvatele. Stejně tak ale kraj investuje do společných místností a celkové úpravy domovů důchodců a dalších ústavů.

